

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

**НАВЧАННЯ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: СПОСОБИ
ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧНІВ ЧЕРЕЗ ОСВІТНІЙ
ПРОЦЕС**

ПІДГОТУВАЛА: ДАНКО АНТОНІНА ЮРІЇВНА

30 жовтня, 2024

ІП НАПН України

“Освіта — це шлях до
стабільності в часи кризи.”

У сучасному світі війна змушує нас шукати нові
підходи до навчання дітей. В умовах кризової
ситуації освіта стає важливим інструментом, що
допомагає дітям відчувати стабільність та
підтримку.

ПІДГОТУВАЛА: ДАНКО АНТОНІНА ЮРІЇВНА

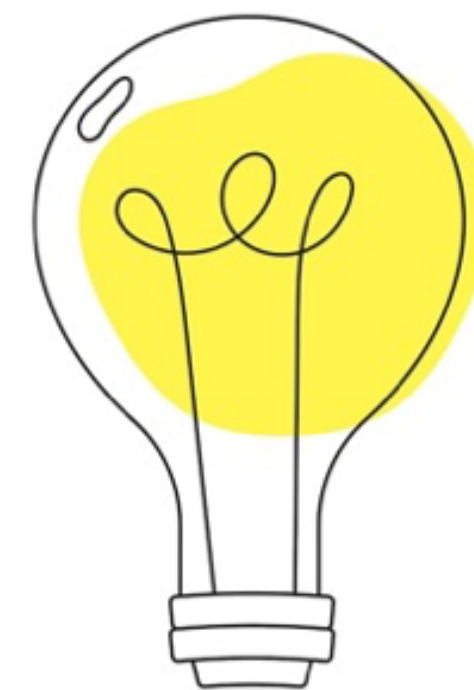

ІП НАПН України

Психологічна адаптація — це процес, через який людина або група людей вчиться справлятися з новими, стресовими або травматичними обставинами.

“Психологічна підтримка — це безпосередня робота з дитиною (чи дорослим), спрямована на вирішення різного роду психологічних проблем, пов’язаних з труднощами в міжособистісному спілкуванні, а також глибинних особистісних проблем.

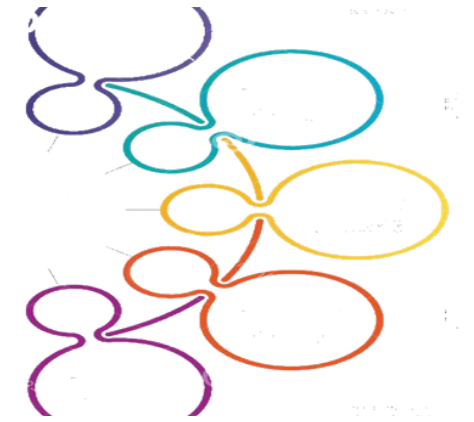

Способи психологічної підтримки дітей через освітній процес являють собою сукупність психологічних і педагогічних прийомів, спрямованих на збереження ефективності навчально-виховного процесу, підвищення мотивації та інтересу учнів до навчання в умовах невизначеності або загальною втрати важливих життєвих орієнтирів, що є наслідком впливу війни і руйнувань

ІП НАПН України

АКТУАЛЬНІСТЬ ПІДТРИМКИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я

Ключові аспекти:

- 1. Вплив на дітей:** В умовах війни діти часто переживають травми, які можуть впливати на їх психічний стан, розвиток і навчання. Підтримка психологічного здоров'я допомагає їм впоратися з емоційними гойдалками, тривогою і страхами.
- 2. Соціальна адаптація:** Емоційно стійкі діти легше адаптуються до змін і викликів у житті. Психологічна підтримка сприяє розвитку навичок, необхідних для соціальної взаємодії і подолання труднощів.
- 3. Профілактика психологічних розладів:** Надання допомоги вчасно може запобігти розвитку серйозних психічних розладів, таких як депресія чи посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Це важливо для забезпечення здорового майбутнього дітей.
- 4. Збереження навчального процесу:** Психологічна підтримка сприяє підвищенню мотивації і уваги учнів, що позитивно впливає на їх навчання і успішність.
- 5. Створення безпечного середовища:** Психологічна підтримка допомагає створити безпечний і комфортний освітній простір, де діти можуть відкрито висловлювати свої переживання, що є важливим для їхнього розвитку.
- 6. Взаємозв'язок з фізичним здоров'ям:** Психічне здоров'я тісно пов'язане з фізичним. Стрес і тривога можуть призводити до різних фізичних проблем, тому підтримка психічного благополуччя є запорукою загального здоров'я.

ІП НАПН України

Аспекти сучасної психології, психологічної підтримки і реабілітації дітей (учасників навчального процесу) в умовах воєнного стану в Україні досліджують багато науковців, як вітчизняних, так і зарубіжних.

Зокрема, важливі внески у розвиток проблематики зробили О. Топузов, В. Панок (2022), О. Фуштей, І. Саранча (Фуштей & Саранча, 2023), І. Корнієнко, Ю. Луценко (Корнієнко & Луценко, 2020).

Аспекти психологічного супроводу дітей в умовах розвитку інклюзії у освіті аналізує Т. Калініна, І. Самойлова, В. Кондратенко (Калініна, Самойлова & Кондратенко, 2022). Проте, навчальний процес у школі має потребу у вдосконаленні з урахуванням реалій воєнного стану, а також адаптації до умов і наслідків озброєного конфлікту.

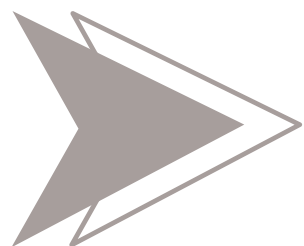
Актуальною залишається проблематика пошуку найбільш ефективних способів психологічної підтримки дітей під час війни, адже психологічне здоров'я учнів – це запорука формування емоційно стійкого майбутнього покоління

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ТРАДИЦІЙНЕ НАВЧАННЯ-ДИСТАНЦІЙНЕ- ГІБРИДНЕ

Традиційне навчання	Очні заняття в класах	- Безпосередня взаємодія - Соціалізація - Контроль вчителя	- Обмежений доступ - Залежність від фізичної присутності
Дистанційне навчання	Онлайн-курси, відеоуроки	- Гнучкість - Доступність з будь-якої точки - Навчання в власному темпі	- Відсутність особистого контакту - Ризик відволікань
Гібридне навчання	Поєднання очних та онлайн-форматів	- Гнучкість у виборі формату - Отримання переваг обох систем ↓ - Адаптація до потреб	- Потреба в технологіях - Необхідність самодисципліни

! АДАПТАЦІЯ ДО НОВИХ УМОВ Є КРИТИЧНО ВАЖЛИВОЮ

Вплив війни на навчання

01

Війна негативно впливає на психоемоційний стан дітей, викликаючи стрес, тривогу та інші емоційні розлади. Це зумовлює необхідність змін у підходах до навчального процесу

02

У школах спостерігаються труднощі з концентрацією та засвоєнням матеріалу. Діти часто відчують “емоційні гойдалки”, що впливає на їхню успішність

03

Зміна цінностей і пріоритетів: Війна може впливати на цінності дітей, змінюючи їхню перспективу на життя, взаємини, безпеку та майбутнє. Це може позначитися на їхніх навчальних цілях та мотивації.

НА ЧОМУ ВАРТО ЗОСЕРЕДЖУВАТИСЬ УВАГУ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ

01

ЕМОЦІЙНИЙ СТАН УЧНІВ

02

БЕЗПЕРЕРВНІСТЬ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

03

АДАПТАЦІЯ ОСВІТНІХ
ПРОГРАМ

04

СОЦІАЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ

05

ПСИХОЛОГІЧНА
ПІДТРИМКА

Загалом, війна створює значні виклики для системи освіти, які потребують комплексних підходів і заходів з метою забезпечення якісного навчання та психологічного благополуччя учнів.

ПІДГОТУВАЛА: ДАНКО АНТОНІНА ЮРІЇВНА

ІП НАПН України

ВАЖЛИВІСТЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ

Психологічна підтримка стає критично важливою для забезпечення емоційної стійкості дітей. Вона допомагає їм адаптуватися до нових умов і відновити внутрішній спокій.

- Покращує навчальну успішність.
- Сприяє формуванню позитивного самоусвідомлення.
- Поліпшує соціальні навички.
- Запобігає проблемам з поведінкою.
- Сприяє розвитку адаптаційних стратегій.
- Створення безпечного середовища.
- Підвищення загального благополуччя.
- Сприяння інтеграції в суспільство.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ВІЙНИ

Gradus Research Company, 2022

75% дітей транслюють симптоми травматизації психіки війною, які виникли у поведінці опісля 24 лютого 2022 р.

- “емоційні годалки”-45%; ;
- підвищений рівень тривожності-41%;
- порушення сну-29%;
- спалахи агресії-14%;
- відсутність бажання спілкуватись.

ДОСЛІДЖЕННЯ UNICEF

UNICEF, 2023

За оцінкою UNICEF, проведеною за результатами першого року війни, станом на лютий 2023 року 1,5 мільйона дітей України перманентно піддавались ризику розвитку депресії, тривоги, посттравматичного стресового розладу та інших проблем, пов'язаних із психологічним і психічним здоров'ям.

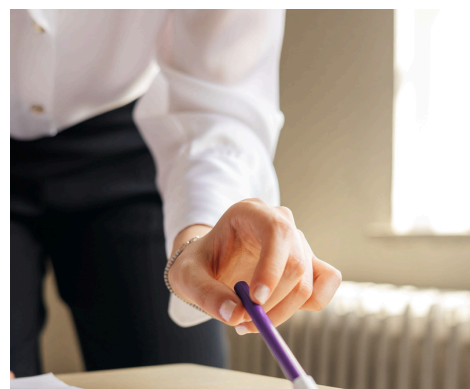
Вище окреслені тенденції підтверджують важливість використання навчання як інструменту відновлення і супроводу дітей в умовах війни

ІП НАПН України

СПОСОБИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

- Індивідуальні та групові консультації
- інтерактивні ігри
- арттерапія
- тренінги, дихальні вправи, медитації
- терапевтичні бесіди та казки та ін.

Індивідуальні методи
психологічної підтримки
персональне спілкування,
методи релаксації,
саморегуляції,
мотиваційні бесіди, ігрові
методики.

ПСИХОЛОГІЧНА
ПІДТРИМКА ЧЕРЕЗ
ГРУПОВУ
ДІЯЛЬНІСТЬ

тренінг

інтерактивні,
ігрові освітні
методики, арт-
терапія

сучасні концепції
психологічної підтримки,
психокорекції (розвиток
емоційної стійкості –
формування резильєнтності,
застосування майндфулнес
(усвідомлення, дихальні
вправи, медитація) методик)
у межах ЗЗСО

ІП НАПН України

Безпечний освітній простір

ФІЗИЧНА БЕЗПЕКА

- наявність безпечних приміщень: бомбосховища чи укриття;
- забезпечення адекватних заходів безпеки під час навчання.

ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА

- атмосфера довіри;
- можливість ділитись своїми переживаннями;
- емоційний комфорт.

ДОСТУП ДО РЕСУРСІВ

- ресурси психологічної підтримки (**окуляри віртуальної реальності**);
- навчальні ресурси

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД

- врахування індивідуальних потреб і особливостей учнів при плануванні навчального процесу;
- адаптація програм і методів навчання для забезпечення підтримки

ІП НАПН України

Безпечний освітній простір

СТИМУЛЮВАННЯ СПІВПРАЦІ

- підтримка командної роботи;
- створення можливостей для групових занять та проектної діяльності.

ЗАЛУЧЕННЯ БАТЬКІВ

- включення батьків у життя школи: навчання та заходи, що сприятиме зміцненню партнерства між навчальним закладом та домом.
- надання батькам інформації та ресурсів щодо психологічної підтримки дітей вдома.

НАЛАГОДЖЕННЯ КОМУНІКАЦІЇ МІЖ ВСІМА УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

- обговорення проблем та досягнень учнів.
- забезпечення учням можливості висловлення своїх думок, потреб та зауважень.

БЕЗПЕРЕРВНІСТЬ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

- забезпечення стабільності та регулярності в організації навчального процесу, що дасть відчуття безпеки;
- гнучкість та прогнозованість, що дозволяє адаптуватись до змін в навчальному середовищі.

ІП НАПН України

Наявну сукупність способів психологічної підтримки учнів через освітній процес можна розподілити на підгрупи:

індивідуальна терапія

групова робота з дітьми

засоби арт-терапії чи ігрові педагогічно-психологічні прийоми

терапевтична робота над розвитком емоційної стійкості (резильєнтності).

З ДОСВІДУ НАДАННЯ
ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ

ІП НАПН України

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

ПІДГОТУВАЛА: ДАНКО АНТОНІНА ЮРІЇВНА

30 жовтня, 2024